

**Говор директора, прим. др сц.мед. Драгана Илића, поводом обележавања
90 година од оснивања Института за јавно здравље Србије**

Београд, 23. октобар 2014. године

Поштована изасланице председника Републике Србије, уважени министре здравља др Лончар, посланици Скупштине Србије, државни секретари и помоћници министара, представници организација Уједињених нација, драги гости из региона, директорице Хрватског завода за јавно здравље, представници Института за јавно здравље Црне Горе, Института за јавно здравље Македоније, драге колеге, даме и господо,

Пре 90 година донесен је Правилник о устројству Централног хигијенског завода. То представља први значајни документ и догађај који одређује почетак рада ове националне институције народног/јавног здравља. Имам част и привилегију да свима нама честитам овај велики јубилеј. Нека ми буде допуштено да, најкраће могуће, подсетим на неке од бројних значајних датума у непрекидној активности на унапређењу и очувању здравља народа.

Однос према здрављу као највећој вредности има дугу традицију на овим просторима. У савременој здравственој заштити очување здравља добија све већи значај и уграђено је у темељне законе у читавом свету. Подсетио бих да је израз „чување народног здравља” био у наслову првог српског Закона из области здравства из 1881. године, односно Закона о уређењу санитетске струке и чувања народног здравља. То говори да је још у раном периоду

развоја модерне српске државе постојала свест о значају здравља народа за развој друштва.

Ове 2014. године обележавамо и бројне важне годишњице у вези са значајним људима и догађајима за нашу државу и наш народ. Навршава се 100 година од почетка Првог светског рата, у коме је половина од укупног броја лекара које је Србија имала погинуло или умрло од заразних болести помажући другима. Управо ових октобарских дана навршава се и 70 година од победе над фашизмом у Другом светском рату.

Непосредно по завршетку Првог светског рата, неразвијену, неспремну превентивну медицинску службу, која је у рату платила огромну цену у живој сили али и народу, требало је успоставити од почетка и кренути сасвим другим путем. Саветодавним телом Министарства, Сталном епидемијском комисијом председавао је др Милан Јовановић Батут, а др Лазар Генчић, представник војног санитета, поучен искуством са страшним епидемијама у рату, предложио је оснивање централне превентивне медицинске установе – Централног хигијенског завода, ради повезивања и координације разгранате мреже бактериолошких станица и епидемиолошких завода. Министарство здравља је прихватило предлог Комисије и кренуло у реализацију.

Још пре оснивања Централног хигијенског завода, 13. маја 1919. године, основана је Стална епидемијска комисија Министарства за здравље чиме је установљен и организован надзор над хигијенским приликама и заразним болестима у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. Први председник је био др Милан Јовановић Батут.

Пут је био трновит. До оснивања Медицинског факултета у Србију су лекари долазили са школовања на страним факултетима. Мали број њих је био усмераван на области превентивне медицине, а и за руковођење установама било је потребно направити прави избор. Зато је, уз помоћ Рокфелерове фондације на десетине лекара из разних делова тадашње државе упућивано на школовање у друге земље. У земљи је тих година 20. века постепено оснивана мрежа здравствених установа уз истовремену борбу против заразних болести, унапређивање заштите мајки и детета, развој установа за лечење и опоравак од туберкулозе. Све то је захтевало огроман напор здравствених власти.

Правилник о устројству установе, Централног хигијенског завода, донет 15. октобра 1924. године, био је први званични документ о формирању и првобитној организацији. Завод је настао спајањем Сталне бактериолошке станице у Београду и Института за социјалну медицину.

Зидање зграде Завода је финансирано из државног буџета, док је Рокфелерова фондација, почетком 1925. године, одобрила и поклонила средства за уређење „Централног епидемиолошког завода Београд” и квалитетно опремање лабораторија. Набављани су апарати високе прецизности и највишег квалитета, произведени у најпознатијим фабрикама у свету. Тако опремљен Централни хигијенски завод одмах је пуном снагом започео дијагностику узрочника заразних болести али и производњу вакцина.

Други велики задатак су били послови из области хигијене који су допринели унапређењу здравља народа, нарочито у сеоским условима. Завод је одмах организовано започео и са здравственим просвећивањем народа.

Централни хигијенски завод је током протеклих 90 година мењао више пута свој назив али му је мисија и визија увек била иста – заштита и унапређење здравља народа.

Данас Институт за јавно здравље Србије, заједно са 23 окружна института и завода за јавно здравље, има водећу улогу у систему јавног здравља у Републици Србији, односно у спровођењу јавноздравствених функција и услуга.

У структури од укупно 245 запослених а најзаступљенији су високообразовани који чини преко половине укупног броја запослених. Међу запосленима је 19 доктора наука и 18 магистара наука.

Развој Института карактеришу интензивне активности у оквиру здравствене, научноистраживачке и образовне делатности.

Јачањем сопствених капацитета Институт за јавно здравље Србије је данас оспособљен за учествовање у значајним пројектима усмереним на унапређивање здравља становника.

Визија Института за јавно здравље Србије да постане водећа национална и регионална институција посвећена пракси и промоцији јавног здравља, остварује се спровођењем свакодневних активности у оквиру унапређења здравља становника Србије развијањем интердисциплинарних и мултисекторских активности у јавноздравственом систему.

Савремени изазови јавног здравља намећу стално унапређивање знања и вештина и брзо реаговање у ситуацијама претњи по живот и здравље људи. Најновији догађаји који су нас затекли са незапамћеним поплавама претили

су да нанесу катастрофалне последице не само по имовину грађана, већ и по здравље људи. Своју спремност да реагујемо у таквој ситуацији показали смо на делу и значајно допринели да последице по здравље људи буду минималне.

Сада се суочавамо са новим претњама на глобалном нивоу, са појавом веома опасних болести, као што је Ебола, које могу да нанесу несагледиве последице по читаво човечанство. И у тој ситуацији систем јавног здравља, у сарадњи са другима, чини све да те последице по здравље нашег народа буду минималне или да их уопште не буде.

Обележавање овог великог јубилеја за нас представља само нови подстицај да наставимо у духу оних који су ову институцију стварали и да својим преданим радом и знањем учинимо корак даље.

Уважени гости,

хвала Вам што сте дошли и вашим присуством увеличали прославу великог јубилеја, 90 година од оснивања Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут”.